

KIRŞEHİR ENGELSİZ YAŞAM BAKIM REHABİLİTASYON VE AİLE DANIŞMA MERKEZİ ZİYARETİ

Rapor No:
2022/24

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 02.06.2022 tarih ve 2022/356 sayılı kararıyla oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	ii
1. GİRİŞ	1
2. ZİYARET YÖNTEMİ	2
3. GENEL BİLGİLER	2
3.1. MERKEZ PERSONELİ	3
3.2. KORUMA ALTINDA BULUNAN KİŞİLER	4
4. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER	6
4.1. FİZİKSEL KOŞULLAR.....	6
4.2. İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELENİN ÖNLENMESİ, DİSİPLİN VE ŞİKÂYET MEKANİZMALARI	7
4.3. SAĞLIK, BAKIM HİZMETLERİ VE COVID-19 PANDEMİSİNE YÖNELİK TEDBİRLER	7
4.4. PSİKO-SOSYAL SERVİS HİZMETLERİ	9
4.5. BESLENME VE YEMEKHANE.....	10
4.6. FAALİYETLER VE GÜNLÜK YAŞAM.....	10
4.7. DIŞ DÜNYAYLA İLETİŞİM, ZİYARET VE AİLELERLE ETKİLEŞİM	11
4.8. PERSONEL	12
5. DEĞERLENDİRME	13
6. TAVSİYELER	13
6.1. MERKEZ İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER	13
6.2. KIRŞEHİR AİLE VE SOSYAL HİZMETLER İL MÜDÜRLÜĞÜNE YÖNELİK TAVSİYELER.....	13
6.3. AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER .	14

KISALTMALAR

BM	: Birleşmiş Milletler
CAT	: İşkence ve Diğer Zalimane, Gayri İnsani veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi
COVID-19	: Yeni Koronavirüs Hastalığı
CPT	: Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
HES	: Hayat Eve Sığar
OPCAT	: İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TIHEK	: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	: Ulusal Önleme Mekanizması

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TIHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *“bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda Engelli Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerine ziyaret gerçekleştirme TIHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. Yukarıda anılan çerçevede, Kırşehir Engelsiz Yaşam Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezine 02.07.2021 tarihinde bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup ziyaret heyetinde ... yer almıştır. Ziyaret COVID-19 pandemisi nedeniyle *“zarar vermeme ilkesi”* gözetilerek, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek gerçekleştirilmiştir.

6. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 09.02.2021 tarihli ve 147 nolu toplantısında alınan 2021/16 sayılı karar uyarınca Kırşehir Engelsiz Yaşam Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezine 02.07.2021 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini içermektedir.

2. ZİYARET YÖNTEMİ

7. Ziyaret, Merkez Müdürü, Merkez sorumluları ve Merkez Sosyal Servis Birimi meslek elemanları ile yapılan ilk görüşme ile başlamıştır. Bu görüşmede TIHEK heyeti tarafından TIHEK'in UÖM kapsamındaki görev ve yetkileri hakkında bilgi verilmiş ve Merkeze ilişkin genel bilgiler edinilmiştir. Sonrasında, ziyaret heyeti tarafından tüm kadın ve erkek engelli bireylerin yaşam alanlarına sırasıyla gidilmiş ve evlerin önünde bulunan açık alanda engelli bireylerle görüşülmüş, ortak kullanım alanları gezilmiştir. Engelli bireyler ile yapılan görüşmelere Merkez personeli dahil edilmemiştir. Merkezde bulunan ortak kullanım alanları gezilirken Merkez Müdürü ve uzman personel heyete eşlik etmiş ve Merkezin işleyişine ilişkin bilgi vermiştir. Ziyaret, ilk gözlem ve tespitlerin Merkez İdaresiyle paylaşılması için yapılan son görüşme ile tamamlanmıştır.
8. Pandemi nedeniyle engelli bireylerin kaldıkları evlere gerekli tedbirler alınarak evlerde engelli bireyler yokken girilmiş, engelli bireyler ile bahçede görüşülmüştür. Ayrıca banyo ve tuvaletler, ortak oturma alanları, hobi odaları, çamaşırhane, yemekhane, terzihane, sigara odaları, mutfak, bahçe, sağlık odası ve fizyoterapi odası yerinde incelenmiştir.
9. Sağlık ve Psikososyal servislerde görevli personelle de görüşmeler gerçekleştirilerek servislerin işleyişine ilişkin bilgi alınmış ve personelin karşılaştıkları sorunlar dinlenmiştir.
10. Merkez İdaresi, ziyaret heyeti ile işbirliği içerisinde hareket etmiş, heyete gerekli kolaylığı göstererek Merkezin bütün birimlerine erişimi sağlamış, engelli bireylerle özel görüşmeler yapılabilmesi için gerekli önlemleri almış ve talep edilen bilgi ve belgeleri temin etmiştir.

3. GENEL BİLGİLER

11. 03.09.2010 tarihli 27691 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Özürlülerin Bakımı, Rehabilitasyonu ve Aile Danışmanlığı Hizmetlerine Dair Yönetmelik'e göre bedensel, zihinsel ve ruhsal engelleri

nedeni ile yaşama gereklerine uyamama durumunda olan engelli bireylerin, tespitini, incelenmesini, bakımını ve rehabilitasyon hizmetlerinden yararlandırılmalarını, engelli ve engelli ailelerine danışmanlık hizmeti veren, resmî kurum veya kuruluşlar tarafından açılan ve sosyal hizmet kuruluşu statüsünde olan Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı bakım kurumlarını ifade etmektedir.

12. Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerinde bakılmakta iken durumu uygun olanların (hafif ve orta derecede raporu bulunanlar) kuruluşların dışındaki evlerde bakımlarının sağlanması, engelli bireylerin toplumsal yaşamda daha aktif olması amacıyla Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından “Umut Evi” adı verilen evde bakım ve rehabilitasyon odaklı hizmet modeli geliştirilmiştir.
13. Merkezin pandemi nedeniyle Nisan 2020 tarihinde merkez çalışma şekli ve tüm faaliyetlerin yeniden düzenlendiği, bu kapsamda sosyal ve kültürel faaliyetlerin ertelendiği, ayrıca yine salgın tedbirleri kapsamında öncesinde verilmekte olan gündüz bakım hizmetinin de 11.04.2020 itibariyle geçici olarak durdurulduğu belirtilmiştir.
14. Merkez, engelli kişilerin kendi kendilerini idare edebilecek şekilde rehabilitasyonlarının sağlandığı, tedavisi mümkün olmayanların ise sürekli olarak özel bakım altına alındığı yatılı bir sosyal hizmet kuruluşu olarak Şubat 2011 itibariyle engelli kabulüne başlamıştır.

3.1. MERKEZ PERSONELİ

15. Merkezlerde çalışan personel sayısı ve niteliği merkezin büyüklüğüne, düzenine ve amacına uygun olmalıdır. Personel sayısının ve niteliğinin merkezde kalan engelli bireylerin ihtiyaçlarını karşılayabilmesi gerekmektedir.
16. Covid-19 kapsamında Merkezde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının talimatı ile 13.04.2020 - 15.03.2021 tarihleri arasında sabit vardiya (kurulardan ayrılmadan, kurularda 7,10 veya 14 gün boyunca kalınarak) çalışma düzeni uygulanmıştır. Sabit vardiyalara girmeden önce tüm personele PCR testi yapıldığı, test sonucu negatif olanların Merkeze alındığı, bu kişilere üç gün sonra önlem amaçlı tekrar PCR testi yapıldığı, İdare tarafından belirtilmiştir.
17. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, huzurevleri ve engelli bakım merkezlerinde pandemi tedbirleri kapsamında, Türkiye'nin 81 ilinde sosyal izolasyon kuruluşları oluşturmuştur.
18. Kuruluşların kapasite ve gereksinimine göre Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından uygun görülen nitelik ve sayıda müdür, müdür yardımcısı, sosyal çalışmacı,

psikolog, hemşire, fizyoterapist, teknisyen, genel idare ve yardımcı hizmetler sınıfından olmak üzere çeşitli personel istihdam edilir.

19. Kurumda toplamda 92 personel görev yapmaktadır. Unvan dağılımı ise aşağıdaki gibidir:

UNVAN	MEVCUT KADRO SAYISI
Müdür	1
Müdür Yardımcısı	2
Öğretmen	9
Sağlık Memuru	2
Fizyoterapist	1
Sosyolog	1
Bakım Personeli	53
Özel Güvenlik Görevlisi	5
Aşçı	2
Teknisyen yardımcısı	1
Bahçıvan	1
Terzi	1
Berber	1
Kaloriferci	1
Hizmetli	1
Temizlik personeli	10

3.2. KORUMA ALTINDA BULUNAN KİŞİLER

20. Engelli bireylerin bakım merkezine yerleştirilebilmesi için mülki amirler, sağlık kuruluşları, köy muhtarları, genel kolluk kuvvetleri ve belediye zabıta memurları, çevrelerinde bulunan engellilerin özel bakım merkezine yerleştirilmesi için Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İl Müdürlüklerine veya sosyal hizmet merkezlerine engelli bireyin rehabilitasyonu amacıyla bildirimde bulunabilmektedir. Ayrıca, diğer kamu kurum ve kuruluşları, vatandaşlar, engelli bireylerin kendileri veya akrabaları da talepte bulunabilmektedir.

21. Engelli bireylerin Merkeze kabulü, Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğünün tertip veya nakil kararı ile yapılmaktadır. Ayrıca özel durumlarda kişiye uygun hizmet modeli

- belirlenene kadar Valilik Makamının Olur'u ile misafir olarak geçici süreliğine engelli kabul edilebilmektedir.
22. Engelli bireyin kuruluştan ayrılması ise zihinsel engelli birey için yazılı vasi talebiyle, bedensel engelli¹ birey için ise kendi yazılı başvurusu ile yapılabilmektedir. Bu taleplerin değerlendirilmesi, Kuruluş Koordinasyon ve Değerlendirme Kurulu² tarafından alınan kararlar neticesinde Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğünün kararı ile yapılmaktadır.
23. Merkezde ailesi yanında kalıp rehabilitasyon desteğine ihtiyaç duyan engelli bireyler için mesai saatleri içerisinde “gündüz bakım hizmeti” ile çeşitli faaliyetler verilmekte olduğu ancak 11.04.2020 itibariyle Covid-19 ile mücadele tedbirleri kapsamında gündüz bakım hizmetinin geçici olarak durdurulduğu İdare tarafından bildirilmiştir.
24. Merkez, zihinsel ve bedensel engeli sağlık kurulu raporu ile en az %40 oranında derecelendirilmiş 18 yaş üzeri kadın ve erkeklere hizmet vermektedir.
25. Merkezin kapasitesi 102 olup ziyaret tarihi itibariyle fiilen kalan engelli sayısının 100 olduğu bilgisi alınmıştır. Merkezin zihinsel ve bedensel engellilere hizmet vermesine karşın ruhsal engelli³ bireylerin de bulunduğu görülmüştür. Merkezde 2’si bedensel, 1’i ruhsal olmak üzere 34 engelli kadın; 3’ü bedensel, 2’si ruhsal olmak üzere 66 engelli erkek bulunmaktadır. Ayrıca 2 yabancı uyruklu erkek engelli birey bulunduğu öğrenilmiştir.
26. Ziyaret tarihinde Merkezde kalan engelli bireylerin %91’inin zihinsel engelli⁴ statüsünde yer aldığı bildirilmiştir.
27. Merkezde kalmakta olan 94 engelli bireyin vasisinin bulunduğu, 6 engelli bireye vesayet makamı tarafından vasi tayinine gerek görülmediği belirtilmiştir.

¹ Doğum öncesi, doğum sırası ve doğum sonrası dönemde herhangi bir nedene bağlı olarak iskelet (kemik), kas ve sinir sistemindeki bozukluklar sonucu, bedensel yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybeden, toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük yaşamdaki gereksinimlerini karşılamada güçlükleri olan, bu nedenlerle korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kişiye bedensel engelli denilmektedir. (<https://aikebaier.wordpress.com/bedensel-engelliler-tanimi/> (E.T: 30.05.2022))

² Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Özürlülerin Bakımı, Rehabilitasyonu ve Aile Danışmanlığı Hizmetlerine Dair Yönetmelik, m.10.

³ Duygu, düşünce ve davranışlarındaki normalden farklı görüntüler nedeni ile günlük yaşam aktivitelerini tamamlamada, kişiler arası ilişkilerini devam ettirmede güçlük yaşayan kişidir. (<https://www.edremit.bel.tr/engelsizsiniz/ruhsal-ve-duygusal-engel-nedir-ruhsal-ve-duygusal-engelli-kimdir#:~:text=RUHSAL%20VE%20DUYGUSAL%20ENGELL%C4%B0%20K%C4%B0MD%C4%B0R,gibi%20hastal%C4%B1klar%20bu%20gruba%20girmektedir.> (E.T: 30.05.2022))

⁴ İnsan vücudunun en karmaşık olan organı beyin, gelişimini tamamlayamaması veya hastalık ya da kaza sonucu düzenli işleyişini yitirmesidir. (https://tr.wikipedia.org/wiki/Zihinsel_engelli (E.T: 30.05.2022))

28. Merkezde, 2019 yılında 6 (3 kadın, 3 erkek); 2020 yılında 3 (1 kadın, 2 erkek); 2021 yılında 4 (1 kadın, 3 erkek) engelli bireyin vefat ettiği belirtilmiştir.

4. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

4.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

29. Merkezde 8 adet tek katlı villa tipi ev bulunmakta olup her ev içerisinde 4 yatak odası (her bir oda 20 metrekare), 1 yemek salonu (23 metrekare), 1 ortak kullanım salonu (24 metrekare), mutfak (16 metrekare) olduğu öğrenilmiş ve banyo, kombi odası, çamaşır odası, 2 tuvalet ve 1 banyo bulunduğu görülmüştür.
30. Merkez kampüsü dışında Merkeze yakın sitede yer alan bir Umut Evi mevcuttur. Umut Evinde 2 kişilik 3 yatak odası (her biri yaklaşık 13 metrekare), 1 salon (28 metrekare), mutfak, banyo, tuvalet ve kiler odası bulunduğu görülmüştür.
31. Merkezde engelli bireylerin kullandığı yatak ve bazaların yıpranmış olduğu gözlemlenmiştir.
32. Merkezde engelli bireylerin kaldığı evlerden birinin tadilatı olduğu görülmüş, bu evde kalan engelli bireylerin geçici bir süre ile diğer evlere gönderildiği İdare tarafından bildirilmiştir.
33. Merkezde; engelli bireyler için Engelli Bireylere Yönelik Özel Bakım Merkezleri Yönetmeliğine uygun düzenlemeler yapıldığı, koridorlarda yürüyüş tutamakları, engelli tuvaleti, merdiven çıkışları ve levhalarda brail alfabesi, banyo ve tuvaletlerde tutamaklar, kuruluş bina çıkışlarında rampa ve asansör bulunduğu gözlemlenmiştir.
34. Merkezin fiziksel koşullarının iyi durumda olduğu, bahçenin yeterli büyüklükte ve bakımlı olduğu gözlemlenmiştir.
35. Merkez ana binası, engelli bireylerin kaldıkları villa tipi evler ve Merkeze bağlı Umut evinin ısınması doğalgaz ile sağlanmaktadır. Engelli bireyler ile yapılan görüşmelerde ısınmaya ilişkin bir sorun olmadığı belirtilmiştir. Ayrıca evlerde oda termostatu bulunduğu görülmüştür.
36. Merkezde ortak alanlarda televizyon olup ayrıca bir bölüm sigara içme alanı olarak kullanılmaktadır.

4.2. İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELENİN ÖNLENMESİ, DİSİPLİN VE ŞİKÂYET MEKANİZMALARI

37. İşkencenin önlenmesi noktasında Devletin işkence ve kötü muamele yapmama ve önleme konusunda negatif yükümlülüğü olduğu gibi işkence ve kötü muamele iddialarının etkin soruşturulması ve cezalandırılmasında pozitif yükümlülüğü bulunmaktadır.
38. Engelli Haklarına İlişkin Sözleşme'nin 16'ncı maddesi "*Taraf Devletler, Engellilere, ailelerine, onların bakımını sağlayanlara cinsiyetlerine ve yaşlarına uygun yardım ve desteği sağlayarak sömürü, şiddet ve istismar vakalarının nasıl önleneceğine, tespit edileceğine ve bildirileceğine dair bilgi ve eğitim vererek sömürünün, şiddetin ve istismarın her biçimini önleyici uygun tüm tedbirleri alır. Taraf Devletler koruma hizmetlerinin yaş, cinsiyet ve engellilik konularına duyarlı olmalarını sağlar.*" şeklindedir.
39. Ziyaret esnasında gerçekleştirilen görüşmelerde merkezde kalan bireylerin, personel ve idareden memnuniyet duyduğu görülmüş, bir şikâyete rastlanılmamış, herhangi bir işkence, kötü muamele, aşağılayıcı ceza iddiası veya bulgusuyla karşılaşılmamıştır.
40. CPT'ye göre etkili şikâyet prosedürleri, kötü muameleye karşı temel bir güvencedir. Bu kapsamda, merkezde tutulan kişilerin kendisinin, ailesinin veya yasal temsilcisinin hem Merkez İdaresine hem de bağımsız organlara başvuru yapabilmesi önem taşımaktadır.⁵
41. Engelliler tarafından herhangi bir şikâyet durumu söz konusu olmadığı, şikâyet veya taleplerini genelde grup sorumlularına veya idari personele sözlü olarak bildirdikleri ve söz konusu şikâyet veya taleplere 24 saat içerisinde cevap verildiği İdarece belirtilmiştir.
42. Merkezde adli mercilere iletilmiş 1 olay olduğu, 2 personel hakkında şikâyette bulunulduğu İdare tarafından aktarılmıştır.

4.3. SAĞLIK, BAKIM HİZMETLERİ VE COVID-19 PANDEMİSİNE YÖNELİK TEDBİRLER

43. Merkezde bulunan sağlık servisinde 1'i kadrolu olmak üzere 2 sağlık memuru görev yapmaktadır. Personel eksikliğinden dolayı sağlık nöbeti tutulamadığı belirtilmiştir. Sağlık hizmetlerinin yürütüldüğü revirde her engelli personele ait sağlık takip dosyaları bulunduğu görülmüştür. Sağlık dosyalarında hastaneye gidiş geliş tarihleri, hastalıklarla ilgili teşhisler, engelli bireylerin kullandığı ilaçlara ilişkin bilgilerin yer aldığı gözlemlenmiştir. Engelli bireylerin kullandığı ilaçların sağlık personeli tarafından hazırlandığı ifade edilmiştir.

⁵ CPT, Means of restraint in psychiatric establishments for adults, CPT/Inf(2017)6.

44. Engelli bireylerin hastaneye gidiş ve gelişlerinde sağlık ve bakım personelinin refakat ettiği öğrenilmiştir. Engelli bireylerin il dışına yapılan hastane sevklerinde sağlık personelinin eşlik ettiği belirtilmiştir.
45. Merkeze ait hasta nakil aracı bulunmadığı, acil durumlarda 112 aranarak ambulans çağırıldığı belirtilmiştir. Merkezde bulunan aracın mesai saatleri içerisinde çalışmasından dolayı engelli bireylerin mesai dışında hastane dönüşlerinde ise araç temininde zorluk yaşandığı ifade edilmiştir. Ayrıca Merkez aracının arızalı olduğu ve tamiri için ödenek beklendiği İdare tarafından aktarılmıştır.
46. Her engelli bireyin sağlık ihtiyaçlarına yönelik sağlık ve bakım hizmeti alma hakkı vardır. Bu hak, bireyin merkezde kaldığı süre boyunca değişen ihtiyaçlarının değerlendirilmesini ve karşılanmasını da kapsamaktadır.
47. Engelli bireylerin sağlık ve bakım personelinin gözetiminde olduğu, bu çerçevede engelli bireylerin mutfağa tek başına girmelerinin, kesici-delici, yakıcı vb. aletler bulundurmalarının yasak olduğu dile getirilmiştir.
48. Merkeze ait fizyoterapi odalarında oda eşyaları ve teçhizatlarının standart olduğu, pandemi öncesinde fizyoterapi odalarının daha aktif kullanıldığı belirtilmiştir. Fizyoterapi için yapılan havuzun pandemi nedeniyle kapatıldığı Merkez İdaresi tarafından aktarılmıştır.
49. Merkezde bulunan fizyoterapi servisine pandemi öncesi stajyer fizyoterapist de kabul edildiği ve bu sayede aynı anda bir çok kişiye hizmet verilebildiği ifade edilmiştir. Fizyoterapi odasında elektro terapi cihazı, hotpack kazanı ve hotpack, coldpack, threaband, ince motor beceri geliştirme araç ve gereçleri gibi ekipman konusunda eksiklikler olduğu belirtilmiştir.
50. Kuruluşlarda sosyal izolasyon katı, olmadığı durumlarda il içerisinde sosyal izolasyon kuruluşu ve kuruluş ek ünitesinin oluşturulması bunların olmadığı durumlar için boş olan ek binaların, ek ünitelerin, lojman, misafirhane gündüz hizmet merkezi, gündüz yaşam merkezlerinin sosyal izolasyon kuruluşuna dönüştürülmesi Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından talimatlandırılmıştır.⁶
51. Merkez İdaresi sürekli kullanılan yaşam alanlarının sıklıkla havalandırıldığını ve belirli aralıklarla dezenfekte edildiğini belirtmiştir.

⁶ <https://www.aile.gov.tr/afyonkarahisar/haberler/koronavirus-salgini-ile-gecen-bir-yilda-bakim-kuruluslarimizda-neler-yaptik/>

52. Merkezde hizmet alan tüm engelli bireylerin en az iki doz aşılarının tamamlandığı İdare tarafından belirtilmiştir.
53. Merkezde pandemi başlangıcından ziyaret tarihine kadar 18 engelli birey ve 20 personelde Covid-19 vakası görüldüğü belirtilmiştir. Covid-19' a bağlı olarak; 80 yaşında, astım ve koah hastası olan engelli bir bireyin vefat ettiği öğrenilmiştir.
54. Engelli bireylerden değişik nedenlerden dolayı Merkez dışına çıkanların, İl Müdürlüğü tarafından belirlenen sosyal izolasyon kuruluşunda 14 gün boyunca karantinada kaldığı belirtilmiştir.
55. Merkez İdaresi, hem sosyal izolasyon kuruluşunda olan bireylerin hem de halihazırda Merkezde bulunan bireylerin gün içerisinde düzenli olarak ateş ve saturasyon takiplerinin yapıldığını ve kayıt altına alındığını ifade etmiştir.
56. Pandemi nedeniyle Merkeze giriş çıkışların asgari düzeye indirildiği, dışardan gelen her ürünün dezenfekte edilerek içeri alındığı bilgisi İdare tarafından aktarılmıştır. Bu süreçte ziyaretçi kabul edilmediği, Merkez içerisine girmesi gereken kişilerin HES kodu kontrolü, ateş ölçümü yapıldıktan sonra ve maske ile içeri alındıkları belirtilmiştir.
57. Pandemi dönemi öncesinde Merkezde kalan kadın engelli bireyler için belli aralıklarla kadın kuaför geldiği öğrenilmiştir. Pandemi ile birlikte dışardan kuaför gelme durumunun risk teşkil ettiği ve daha önceleri kuaförün yaptığı işleri bakım personelinin yapmaya çalıştığı öğrenilmiştir.
58. Vefat eden engelli bireylerden birinin bulaşıcı hastalıktan (Covid-19) kaynaklı doğal ölüm, diğerlerinin ise bulaşıcı olmayan hastalıktan doğal ölüm olduğu belirtilmiştir. Bu engellilerin hastanede vefat ettiği, vakalar üzerinde araştırma ve otopsi yapılması istenmediği ifade edilmiştir.

4.4. PSİKO-SOSYAL SERVİS HİZMETLERİ

59. Engelli bireylerin odalara yerleştirilirken engel ve yaş durumları, aile bağları gibi hususların dikkate alındığı belirtilmiştir.
60. Her grubun uyku saati yaş, cinsiyet ve durumuna göre farklılık gösterse de saat 20:00 itibari ile engelli bireylerin uyuduğu belirtilmiştir.
61. Merkezde engelli bireyler arasında sorunlar çıkabildiği, gerçekleşen kavga ve tartışmaların genel olarak birbirlerinin eşyalarını izinsiz almak, kişilere gülmek veya hareketleri ile dalga geçmekten dolayı çıktığı, grup sorumlusu ile engellilerin görüşmesi neticesinde bu

sorunların çözüldüğü, tekrarlayan olaylarda ise Kuruluş Koordinasyon ve Değerlendirme Kurulu tarafından alınan kararlar neticesinde engelli bireylerin grubunun değiştirildiği belirtilmiştir.

62. Ayrıca engelli bireylerin atak dönemleri içerisinde gösterdikleri davranışlar nedeniyle de ev değişikliği yapılabildiği öğrenilmiştir.

4.5. BESLENME VE YEMEKHANE

63. Merkezde görevli diyetisyen veya gıda mühendisi bulunmadığı, aylık yemek listesinin, Kırşehir Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne bağlı başka bir Merkezde bulunan diyetisyen tarafından hazırlandığı belirtilmiştir.
64. Merkeze ürünlerin ihale ile alındığı, bu ürünlerin haftalık olarak firma tarafından hazırlanan listeye göre Merkeze teslim edildiği bilgisi aktarılmıştır.
65. Engelli bireylerin yemeklerini kaldıkları evlerde yediği, Merkezdeki evlere yemeklerin sefer tasları ile dağıtımının yapıldığı görülmüştür. İdare tarafından üç ana iki ara öğün yemek verildiği belirtilmiştir. Merkezde mama ile beslenen iki engelli birey bulunduğu bilgisi alınmıştır.
66. Merkezde kantin ya da market bulunmadığı tespit edilmiş, İdare bu tür ihtiyaçların merkeze yakın marketten karşılandığını belirtmiştir.

4.6. FAALİYETLER VE GÜNLÜK YAŞAM

67. Pandemi öncesinde, Merkezde kalan kişilerin sosyal ve kültürel faaliyetlerinin Sosyal Servis Birimi tarafından yapıldığı, bu kapsamda gezi, yemek, piknik, sinema, tiyatro ve konser gibi faaliyetlerin organize edildiği, bunların haricinde merkez içerisinde ahşap ve seramik boyama, resim, örgü, gazete ve kitap okuma gibi çalışmalar yapıldığı, ancak pandeminin başladığı dönemde Bakanlık talimatı ile tüm kurum dışı etkinliklerin durdurulduğu aşılama sürecinin tamamlanması ile tekrar faaliyetlerin sayısının artırılmaya çalışıldığı İdare tarafından bildirilmiştir.
68. Pandemi nedeniyle sosyal faaliyetlerde azalma olduğu, engelli bireylerle kurum içi faaliyetlerin yapılmaya çalışıldığı bu doğrultuda iş atölyesinde engelli bireylere istek ve ilgileri doğrultusunda resim, boyama rölyef vb. etkinlikler yapıldığı, beden eğitimi öğretmeni refakatinde yürüyüş, sabah sporu ve sportif faaliyetler gerçekleştirildiği engelli bireyler ile birlikte satranç, tavlâ ve masa tenisi gibi oyunların oynandığı ifade edilmiştir.

69. Ayrıca engelli bireyler için bireysel veya toplu doğum günü etkinlikleri düzenlendiği ifade edilmiştir. Merkezde çok amaçlı bir salon bulunmaktadır. Bu salonda sinema ve müzikli dans etkinlikleri düzenlendiği ifade edilmiştir. Yaz aylarında il içerisinde bulunan mesire alanlarında piknikler düzenlendiği, il dışı geziler ve kısa süreli tatil programları yapıldığı belirtilmiştir. Milli bayramlarda törenler düzenlendiği, şehir merkezine gidilerek engelli bireyler ile birlikte alışveriş yapıldığı İdare tarafından belirtilmiştir.
70. Kırşehir ilinde kültür merkezi açıldığı, engelli bireylerin faydalanabileceği kurslar için görüşme yapılacağı dile getirilmiştir.
71. Merkezde kalan engelli bireylerin büyük bir çoğunluğunun zihinsel engelli olduğu ve bu sebeple engel gruplarına göre farklı faaliyetler düzenlenmediği belirtilmiştir.
72. Merkezde pandemi öncesinde halk eğitim merkezinden görevlendirilen müzik ve beden eğitimi öğretmenleri ile Merkezde görev yapan el sanatları, beden eğitimi öğretmenleri ve fizyoterapist tarafından engellilere gündüzlü bakım hizmeti verildiği belirtilmiştir. Bahsedilen bu uygulama da, gündüzlü bakım hizmeti Merkez kampüsü dışında bir binada verilmekte iken, bu binanın kapanması ile gündüzlü bakım hizmetinin Merkezde verilmeye başladığı ifade edilmiştir. Gündüzlü bakım hizmeti verilen engelli bireylerin Merkez aracı ile bir bakım personeli refakatinde ikametlerinden alınarak tekrar evlerine bırakıldığı belirtilmiştir. Ancak yukarıda da belirtildiği üzere; pandemi, personel ve araç yetersizliği gibi hususlardan dolayı gündüzlü bakıma ara verildiği öğrenilmiştir.
73. Merkez bahçesinde bir proje kapsamında sera yapıldığı, proje sonrasında seranın kullanılmadığı belirtilmiştir. Merkezde görevli yalnızca bir bahçıvan bulunduğu, söz konusu bahçe ve sera ile ilgilenecek başka personel bulunmadığı belirtilmiştir. Bu kapsamda personel sayısının yetersizliği ve sera harcamaları için bütçe olmaması nedeniyle sera ile ilgilenilmediği belirtilmiştir.

4.7. DIŞ DÜNYAYLA İLETİŞİM, ZİYARET VE AİLELERLE ETKİLEŞİM

74. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Özürlülerin Bakımı, Rehabilitasyonu ve Aile Danışmanlığı Hizmetlerine Dair Yönetmelik'in "Ziyaretçi kabulü" başlıklı 55'inci maddesinde, "*Merkezde uygulanan programı aksatmamak, kuruluş müdürlüğünün uygun göreceği yer ve zamanda, Genel Müdürlük talimat ve mevzuatına uyulmak koşuluyla, aileler ve diğer kişiler merkezi ziyaret edebilirler*" denilmektedir.

75. Merkeze yönelik engelli yakınları harici ziyaretlerin, ziyarette bulunacaklar tarafından ziyaret talep formu doldurulması, Merkezin uygun görmesi ve İl Müdürlüğünün onayı ile gerçekleştirildiği, bu ziyaretlere de salgın nedeniyle ara verildiği ifade edilmiştir.
76. Merkezdeki zihinsel engelli bireyler vasilerinin talepleri, bedensel engelli bireylerin ise kendi istekleri doğrultusunda İdarenin uygun görmesi halinde Merkezden izinli olarak ayrılabilirdikleri belirtilmiştir.
77. Merkez İdaresinin belirlediği bahçede bulunan kamelyalarda veya ziyaretçi odalarında engelli bireyler ile ailelerinin görüşmelerinin sağlandığı belirtilmiştir. Merkez sakinlerinden yakınları tarafından ziyaret edilmek istenen kişi için merkez bahçesinde, açık havada oluşturulan mesafeli alan içerisinde görüşmelerin sağlandığı gözlemlenmiştir.
78. Merkez telefonundan veya cep telefonları aracılığıyla engelli bireylerin aile ve yakınlarıyla iletişim kurabildiği belirtilmiştir. Ayrıca engelli bireylerin Kuruluş Koordinasyon ve Değerlendirme Kurulu kararında belirlenen yer ve saatlerde kişisel akıllı telefonlarını kullanarak aile ve yakınları ile görüntülü görüşme yapabildikleri, gerekli durumlarda grup sorumlusu veya diğer personelin şahsi telefonlarından da ailelerle görüntülü görüşme sağlandığı belirtilmiştir.

4.8. PERSONEL

79. Merkezde engelli bireylere hizmet veren bakım personelinin ilk yardım ve bakıcı sertifikası bulunduğu İdare tarafından belirtilmiştir. Bakım personeli sayısının yeterli olmadığı Merkez İdaresi tarafından dile getirilmiştir.
80. Merkezde görev yapan personele yönelik diğer kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği halinde ihtiyaç halinde hizmet içi eğitimlerin düzenlendiği ifade edilmiştir. Bu eğitimler; engellilik ve cinsellik eğitimi, engellilere yönelik banyo eğitimi, bayılma, histerik nöbet ve epilepsi krizinde ilk yardım, personelin görev ve sorumlulukları, kaza ve yaralanmalarda İlk Yardım, Kırşehir İtfaiye Müdürlüğü tarafından yangın söndürme eğitimi, Kırşehir İl Sağlık Müdürlüğü tarafından oksijen tüpü kullanımı eğitimidir.
81. Merkezin ziyaret edilmesi sırasında gerçekleştirilen görüşmelerde merkezde kalan engelli bireylerin personel ve İdareden memnuniyet duyduğu görülmüştür.

5. DEĞERLENDİRME

82. Merkezin amacına uygun olarak tasarlandığı, fiziksel koşullarının iyi, evlerin ve bahçenin bakımlı olduğu, merkezin pandemi sürecini iyi yönettiği, engelli bireylerin personelin tutumlarından memnuniyet duyduğu gözlemlenmiştir.

6. TAVSİYELER

6.1. MERKEZ İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

83. Merkezde engelli bireylerin odalarında bulunan baza ve yatakların yıpranmış olduğu gözlemlenmiştir. Baza ve yatakların yenilenmesi,

84. Ergoterapi, anlamlı ve amaçlı aktivitelerle sağlığı ve refahı geliştiren kişi merkezli bir sağlık mesleğidir. Ergoterapinin temel amacı kişilerin günlük yaşam aktivitelerine katılımını sağlamaktır.⁷ Merkezde hizmet alan engelli bireylerin kendine bakım ve bağımsız yaşam becerilerini geliştirmek, toplum içerisinde daha uyumlu hareket edebilmelerini sağlamak oldukça önemlidir. Bu sebeple, ergoterapist görevlendirilmesinin faydalı olacağı,

85. Pandemi dönemi öncesinde merkezde kalan kadın engelli bireyler için belli aralıklarla kadın kuaför geldiği ancak pandemi ile birlikte dışarıdan kuaför gelme durumunun ertelendiği ve daha önceleri kuaförün yaptığı işleri bakım personelinin yapmaya çalıştığı öğrenilmiştir. Merkez personelinin de normal çalışma sistemine geçtiği ve görevlendirilecek kuaförün tercihen PCR testi yaptırıp negatif olma durumu düşünüldüğünde engelli bireyler için kuaför hizmeti alınabileceği,

6.2. KIRŞEHİR AİLE VE SOSYAL HİZMETLER İL MÜDÜRLÜĞÜNE YÖNELİK TAVSİYELER

86. Merkeze ait hasta nakil aracı bulunmadığı, özellikle hastane dönüşlerinde araç temininde zorluk yaşandığı, bir aracında arızalı olduğu ve tamir için ödenek beklendiği ifade edilmiştir. Merkez, Kırşehir Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne bağlı olarak çalışmakta ve İl Müdürlüğüne bağlı sürekli bakım hizmeti verilen başka merkezler de olduğu bilgisi edinilmiştir. İl Müdürlüğü bünyesinde bulundurulacak asansörlü bir hasta nakil aracının hem ziyaret edilen Merkez için hem de ilde bulunan ve sürekli bakım ihtiyacı veren diğer bağlı Merkezler için kullanılabilmesi,

⁷ <https://uskudar.edu.tr/sbf/ergoterapi>

87. Merkezde iki sağlık personeli bulunmaktadır. Bu personelin engelli bireylerin rutin sağlık takiplerini yaptığı, ilaç düzenlemelerini gerçekleştirdikleri, engelli bireylerin hastane refakatlerinde buldukları, Merkezde personel yetersizliğinden dolayı sağlık nöbeti tutulmadığı belirtilmiştir. Bu sebeple Merkezde bulunan sağlık personeli sayısının artırılması,

6.3. AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER

88. Merkezde 100 engelli bireye refakat eden 53 bakım personeli bulunmaktadır. Bakım personelinin sayısı ilgili yönetmelik çerçevesinde yeterli görünmektedir. Ancak bakım personelinin verdiği hizmetin sürekliliği gerekmekte ve aksama olmasının ciddi sorunlar oluşturabileceği değerlendirilmektedir. Engelli bireylerin başka ile nakillerinde, hastane refakatlerinde buldukları, doğum, hastalık vb. durumlarda uzun süreli izin kullanımları ile personel sayısında eksiklikler yaşanabilmektedir. Bakım personelinin çeşitli nedenlerle Merkezde olmadığı durumlarda yerine çağırılacak bakım sertifikası bulunan ikame personel sağlanması;⁸

hususları tavsiye edilmektedir.

⁸ CPT, Social care establishments Inf (2020), Madde 5: “...gece ve hafta sonları da dahil olmak üzere her zaman yeterli personel varlığı sağlanmalıdır.”

KARŞI OY GEREKÇESİ

Karar Adı : Kırşehir Engelsiz Yaşam Bakım Merkezi Raporu
Karar Numarası : 2022/356

Kırşehir Engelsiz Yaşam Bakım Merkezine ilişkin ziyarette anılan merkezde bakıcı personel olarak görev yapmakta olan çalışan sayısının ilgili mevzuat çerçevesinde yeterli olduğu hususu tespit edilerek Raporda ifade edilmiştir. Bu tür kurumlarda çalışacak personel sayısına ilişkin asgari standartlar, izin, tatil vb. durumlarda hizmetler aksamayacak şekilde planlamalar yapılmak suretiyle belirlenmektedir. Hal böyle iken, ilgili mevzuatına göre yeterli sayıda bakıcı personel çalıştıran anılan merkeze ilişkin raporda “Tavsiyeler” başlığı altındaki “Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler” bölümünde, anılan personelin çeşitli nedenlerle Merkezde olmadığı durumlarda yerine çağırılacak bakım sertifikası bulunan ikame personel sağlanması tavsiyesinin yer alması sebebiyle çoğunluk kararına katılmıyorum.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Kurul Üyesi